

KINDERRECHT: BETEKENISVOLLE PARTICIPATIE REFLECTIEBIJENKOMSTEN 2023

Voor de implementatie van 'kindvriendelijke procedures' bij de rechtbank is het van belang dat het proces waarin kinderen betrokken zijn, transparant, informatief en daadwerkelijk kindvriendelijk is. Dit vereist dat rechters worden getraind en ondersteund om kinderen betekenisvol te laten participeren.

In het VN-Kinderrechtenverdrag staat dat het belang van het kind bij alle beslissingen, dus ook juridische, die een kind raken, een eerste overweging moet zijn. Om invulling te kunnen geven aan het belang van het kind is het belangrijk dat de mening van het kind betrokken wordt in de te maken overwegingen. Daarom hebben kinderen het recht op informatie (artikel 17 VN-Kinderrechtenverdrag) en het recht om hun mening te geven (artikel 13 VN-Kinderrechtenverdrag). Aan die mening moet vervolgens passend gewicht worden toegekend. Dit is afhankelijk van haar of zijn leeftijd en rijpheid. Het recht op participatie staat in artikel 12 van het VN-Kinderrechtenverdrag. In dit artikel is geen leeftijdsgrens opgenomen. Het recht geldt ook, met name zelfs, wanneer het gaat om juridische en bestuurlijke procedures (artikel 12 lid 2 VN-Kinderrechtenverdrag), zoals in het kader van jeugdhulp en jeugdbescherming, jeugdstrafrecht en asielpcedures.

In de toelichting (General Comment nummer 12) van het VN-Kinderrechtencomité staan vijf noodzakelijke stappen voor betekenisvolle participatie van kinderen. In het kort gaat het voor het kind om: (1) voldoende toegang tot begrijpelijke informatie, (2) gehoord worden, (3) serieus genomen worden, (4) terugkoppeling krijgen over de beslissing die is genomen en (5) de mogelijkheid krijgen om te klagen over de beslissing.

Randvoorwaarden om kinderen effectief te laten participeren in juridische procedures zijn volgens het VN-Kinderrechtencomité:

- Kinderen kunnen niet effectief worden gehoord in een omgeving die intimiderend of vijandig is of waarin geen rekening wordt gehouden met de leeftijd van het betreffende kind;
- Er moet ook rekening worden gehouden met het niveau van volwassenheid en begrip, en intellectuele en emotionele capaciteiten van het kind;
- Procedures moeten toegankelijk en passend zijn voor kinderen, hetgeen inhoudt dat bijzondere aandacht zou moeten uitgaan naar het verstrekken van kindvriendelijke informatie, het bieden van ondersteuning en de inzet van speciaal opgeleid personeel;
- Ook zou aandacht moeten worden besteed aan de inrichting van bijvoorbeeld zittingsruimte en de kleding van rechters en advocaten;
- Behandeling van een zitting achter gesloten deuren wordt gezien als een belangrijke randvoorwaarde voor effectieve participatie van en het vrijelijk kunnen uiten van hun mening door kinderen;
- Voorafgaand, tijdens en in de nasleep van een juridische procedure is het gebruik van kindvriendelijke, begrijpelijke taal heel belangrijk.

Behalve in het VN-Kinderrechtenverdrag staan er ook regels over kindvriendelijke procedures in Europese wetgeving (bijvoorbeeld Guidelines on child-friendly justice van de Raad van Europa en EU-wetgeving) en uitspraken van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens.

Ook in de nationale wetgeving zijn regels opgenomen over participatie. Wat betreft het jeugdrecht hebben kinderen de mogelijkheid hun mening kenbaar te maken aan de kinderrechter. Voor een kind dat gesloten wordt geplaatst, geldt hiervoor geen leeftijdsgrens. Voor een kind dat in een pleeggezin, gezinshuis of open instelling wordt geplaatst, bevat de wet wel een leeftijdsgrens. Deze houdt in dat de kinderrechter een kind dat jonger is dan twaalf jaar in de gelegenheid kan stellen zijn mening kenbaar te maken, maar hiertoe niet verplicht is.

